

УДК 327(73)(510)

DOI: <https://doi.org/10.22182/pr.6822021.12>

Оригинални научни рад

Миша Стојадиновић*

Институт за политичке студије, Београд

САД И КИНА – РЕДЕФИНИСАЊЕ ОДНОСА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ПОБЕДЕ БАЈДЕНА НА ПРЕДСЕДНИЧКИМ ИЗБОРИМА У САД**

Сажетак

Савремено друштво се свакодневно налази на удару многобројних процеса који свакодневно мењају његову структуру и динамику. Убрзане промене су довеле до суштинске прерасподеле глобалне економске, политичке и војне моћи што је у великој мери изазвало урушавање униполарне доминације Сједињених Америчких Држава и рађање мултиполарног светског поретка. Уз велико уважавање значаја многих других значајних регионалних и глобалних актера однос између САД, Русије и Кине свакако представља одлучујући троугао за обликовање савременог светског поретка. У том смислу, узнемиравајуће је то што се Сједињене Америчке Државе на раст моћи других држава гледају као на претњу, уместо да на тај процес гледају као на могућност за сарадњу из које ће све стране имати користи. Овај рад се фокусира на однос између Сједињених Америчких Држава и Кине који је за време Трампове администрације у огромној мери нарушен. Трговински рат и пандемија корона вируса су допринели томе да се деценије дипломатског рада на побољшавању односа између ове две велике силе у великој мери поништене. Из овог разлога овај рад има за циљ преиспитивање значаја победе Џозефа Бајдена на председничким изборима за обликовање америчке спољне политике ка Кини. Сам рад представља критичку анализу међународних односа који

---

* misa.stojadinovic@ips.ac.rs

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачке делатности Института за политичке студије, коју финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја

се најчешће посматрају кроз призму неолиберализма и неореализма. Имајући у виду да се рад бави комплексном темом аутор у њему употребљава комбинацију неколико различитих метода од којих је најзначајнији геополитички метод. У раду су, такође, коришћени анализа садржаја, историјски, и компаративни метод.

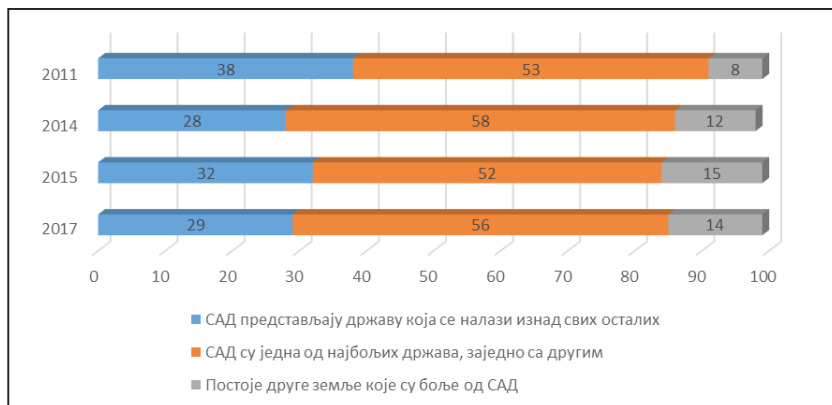
Кључне речи: Ковид 19, трговински рат, Доналд Трамп, Џозеф Бајден, Сједињене Америчке Државе, Кина

САД И КИНА – ОД ПОКУШАЈА УСПОСТАВЉАЊА МЕЃУСОБНЕ САРАДЊЕ ДО ОТВОРЕНОГ ТРГОВИНСКОГ РАТА ЗА ВРЕМЕ ДОНАЛДА ТРАМПА

Убрзане промене на глобалном нивоу довеле су до суштинске прерасподеле економске, политичке и војне моћи великог броја држава која је довела до реструктурирања међународног система у правцу мултиполарности. САД као једина суперсила на крају XX века нису успеле да учврсте униполарност светског поретка у тој мери да не буде изазвана у XXI веку. Велики број држава је у другом миленијуму показао раст у политичком, економском, технолошком и војном погледу чиме је свет бесповратно закорачио у мултиполарном правцу. Нарочито је важно поменути однос између САД-а, Кине и Русије који у великој мери обележава обриси новог светског поретка. Наравно да је потребно истаћи и значај других земаља БРИКС-а, као и Европске уније, али и многих других регионалних сила. У том смислу разумљив је и став грађана Сједињених Америчких Држава који све мање виде своју земљу као јединог светског лидера.

Истраживање агенције *Pew Research Center* (видети графикон бр. 1) у периоду од 2011. године до 2017. године показује благи пад поверења грађана у водећу позицију Сједињених Америчких Држава. Овај тренд је нарочито присутан у млађој популацији старости између 18 и 29 година. Истраживање је показало директну везу између старости популације и јачине става о водећој позицији Сједињених Америчких Држава (видети графикон бр. 1 и графикон бр. 2). Тако је у популацији изнад 65 година чак 44% испитаника дало одговор којим је дефинисала САД као државу која се налази изнад свих осталих.

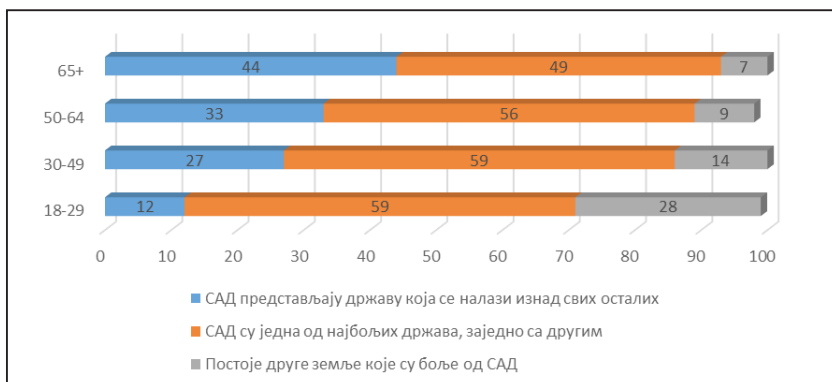
Графикон бр. 1: Став који најбоље описује мишљење америчких грађана о позицији Сједињених Америчких Држава у међународним односима (три таласа истраживања)*

* Постоје одређена одступања у проценту анализираних узорка тако да на појединим местима немамо тачних 100%

Извор: Laura Thorsett, Jocelyn Kiley, *Most Americans say the U.S. is among the greatest countries in the world*, JUNE 30, 2017, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/30/most-americans-say-the-u-s-is-among-the-greatest-countries-in-the-world/>

Графикон бр. 2: Став који најбоље описује мишљење америчких грађана о позицији Сједињених Америчких Држава у међународним односима (резултати разврстани у четири старосне категорије становништва)*

* Постоје одређена одступања у проценту анализираних узорка тако да на појединим местима немамо тачних 100%

Извор: Laura Thorsett, Jocelyn Kiley, „Most Americans say the U.S. is among the greatest countries in the world“, JUNE 30, 2017, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/30/most-americans-say-the-u-s-is-among-the-greatest-countries-in-the-world/>

Имајући у виду унутрашњу подељеност по питању снаге и утицаја Сједињених Америчких Држава у међународним односима потребно је позабавити се начином на који се губитак водеће позиције манифестује на обликовање њене спољне политике. Доналд Трамп је покушавао да поврати водећи положај САД-а по сваку цену, не либећи се уласка у отворене сукобе са великим светским силама. Ово свакако не представља никакву новину у америчкој спољној политици која је у значајној мери током читаве своје историје обојена такмичењем са другим великим силама. Доласком Трампа се у значајној мери променио амерички дискурс у спољној политици у односу на Обамину администрацију. Трамп се у својој спољној политици разликовао од својих претходника и по томе што је заговарао неки вид изолационизма, што се може видети и у његовом јавном дискурсу по питању повлачења трупа из свих делова света и оријентисање пре свега на унутрашњу политику и изазове. „Можда највећа либерална замерка прагматизму Трампове ере јесте идеолошка, будући да он на неки начин вређа идеју америчке изузетности. Његов слоган *Make America Great Again* имплицира да Америка у неком тренутку није више велика, док став да је стављање сопствене земље на прво место нормалан део људске природе подразумева да су племе, клан и нација и даље битне категорије. Његов хладни реализам значи да САД заправо нису omnipotentне, односно да су потчињене истим правилима и цикличним кретањима која су одређивала судбину свих ранијих сила. Трампов грех је тај што је на неки начин, дерогирао САД на положај обичне сирове силе (Цветићанин, Благојевић, 2019, 57).“

Имајући у виду горе наведено у овом раду централну позицију анализе има однос између Сједињених Америчких Држава и Кине. Кина представља земљу која поседује хиљадугодишњи континуитет и која поседује реал-политичку снагу једног од најзначајнијих играча на светској сцени. Постепене реформе које су и Кини започеле крајем 70-тих година су у великој мери одредиле даљи ток њеног развоја. Прелазак на тржишну привреду, децентрализација, нестанак колективне пољопривреде јачање приватног сектора и банкарског система, драстичан напредак спољне трговине и инвестиција, као и многе друге мере, довели су до тога да је за релативно кратак период од неколико деценија Кина постала водећа светска економија. Идеја о Новом путу свиле коју је поменуо Си Ђипинг 2013. године има за циљ повезивања Азије, Европе и Африке. Ова иницијатива најавила је обнављање старе руте копног појаса, као и стварање новог морског пута. Сама иницијатива је изазвала бурне реакције Сједињених Америчких Држава. Иако су у почетку САД

биле против, покушавајући да убеди своје савезнике да не улазе у овај пројекат, на крају су морале да одустану уз званичну причу да ипак подржавају овај пројекат. О томе са коликом се пажњом прати успон Кине говори и докуменат који се не случајно нашао 2018. године на сајту америчке Централне обавештајне агенције а у коме је наведено следеће: „Кина је 2016. године стајала као највећа економија на свету, надмашивши САД 2014. године први пут у модерној историји. Кина је постала највећи светски извозник 2010. године, а највећа трговинска држава 2013. године. Ипак, кинески доходак по становнику је испод светског просека (...) Од 2013. до 2017. Кина је имала једну од најбрже растућих економија на свету, у просеку благо више од 7% реалног раста годишње. Народна банка Кине је 2015. године најавила да ће наставити да пажљиво заговара пуну конвертибилност ренминбија, након што је валута добила статус специјалних права као део ММФ-а. Међутим, од краја 2015. године кинеска влада је појачала контролу капитала и надзор иностраних инвестиција како би боље управљала девизним курсом и одржавала финансијску стабилност (*The World Factbook*, 2018).“ Оваква анализа настала је у жељу растућих тензија и почетка трговинског рата. САД на економски раст Кине гледају као на отворену претњу при чему се читав спор са Кином своди на последњу цитирану реченицу овог документа, а то је – *контрола капитала и надзор иностраних инвестиција како би боље управљала девизним курсом и одржавала финансијску стабилност*.

И поред огромног ривалства између САД и Кине ове две земље су кроз богату историју полако почеле да граде темеље ка побољшању међусобних односа, од чега свакако обе стране имају огромне користи. Након кинеско-совјетског граничног сукоба крајем 1960-их, и Кина и Сједињене Државе почеле су да схватају потенцијалне користи од нормализације билатералних односа. У јуну 1971. године, амерички председник Никсон окончао је законске трговинске баријере са Кином, а његова прва посета Кини 1972. даље је пружила пут ка одмрзавању трговинских односа између ове две земље. „Након кинеских тржишно оријентисаних економских реформи из 1978. године, Сједињене Државе су почеле да одобравају Кини царине као „најповлашћеније државе“ (МФН) у јануару 1980. године, подложне годишњој обнови. Статус МФН подразумева да држава пружа другом партнеру исти тарифни третман као што то чини под обавезом према другим земљама које су формално чланице Светске трговинске организације (СТО), или њеног претходног споразума, Општег споразума о трговини и царинама (ГАТТ). Статус МФН значајно је либерализовао приступ

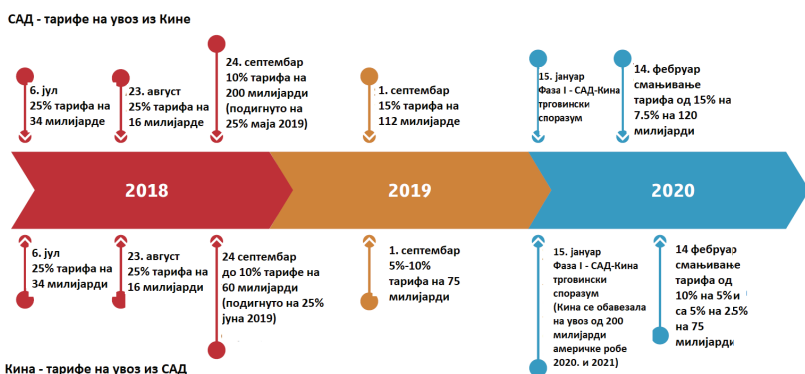
Кине америчком тржишту, јер је истиснуо иначе високе царине које су се наметале земљама које нису чланице СТО. Сједињене Државе су убрзо постале други највећи увозник за Кину и трећи највећи кинески партнер 1986. Исте године Кина се пријавила за чланство у ГАТТ-у, док су Сједињене Државе такође биле заинтересоване за даљу трговину Кине и либерализацију страних директних инвестиција (Yu, 2020, 57-58).“ На размеђу миленијума САД су одобриле Кини статус „сталних нормалних трговинских односа“ што је даље олакшало пријем Кине у СТО. Период који је уследио касније је период добрих трговинских односа при чему су обе земље постале међусобно најзначајнији партнери и то се није променило чак и са јачањем трговинског рата. Економски значај сарадње је огроман за обе земље које су се, међутим, константно налазиле у стању међусобног ривалства.

И иако ово ривалство не представља неку новину у историју међусобних односа на релацији САД-Кина, начин на који је Трамп приступио овом проблему то свакако јесте. Победом Доналда Трампа на изборима 2016. године дошло је до радикалног заокрета у ривалству са Кином. И док је за Обаму ово ривалство значило решавање путем мултилатералних трговинских споразума, као што је нпр. споразум Транспацифичког партнерства, из кога је Кина била првобитно искључена са могућности да касније приступи, Трамп је увео унилатерални приступ. „Трампова стратегија очигледно одступа од стратегије његовог претходника. Почело је крајем 2017. године, када је америчка трговинска комисија јавно изразила забринутост да увоз машина за прање веша и соларних панела из Кине штети америчкој индустрији. Кинеско-амерички трговински спор тада је брзо ескалирао 2018. године при чему су се Кина и Сједињене Државе нашле у спирали бескрајних царинских претњи (Felbermayr, Steininger, 2019, 27).“ Трговинска политика ка Кини између Трампове и Обамина администрације разликовала се и у томе што је Обамина администрација, такође, покушавала да смањи кинеско-америчку трговинску неравнотежу, али је то чинила разумнијим мерама и политике. Обама је био свестан значаја који трговина између Кине и САД-а има за обе земље и покушавао је да на суптилнији начин врши притисак како би као крајњи резултат имао сарадњу а не конфликт. „За разлику од Трампове администрације, Обамина администрација није наметала високе царине или трговинске баријере кинеском извозу. У међувремену, циљ јој је био и да олакша увоз у Кину из Сједињених Америчких Држава. Стога је из перспективе Сједињених Америчких Држава Обама предложио план удвостручења увоза у року од пет година (Yu,

2020, 75).“ Предност овакве политике је лежала у томе што су обе земље имале велике користи у економском погледу. Истовремено кинеска влада се одувек залагала за уравнотежену кинеско-америчку трговину, при чему се, међутим, није устручавала да реагује на агресивну Трампову спољну политику реципрочним мерама. „У оквиру политике *Прво Америка* Трампова администрација је одмах 2017. године почела са потезима који су касније окарактерисани као трговински рат (Јелисавац Трошић, 2020, 148).“ Оштри заокрет Трампова администрација је учинила 2018. године када је сукоб између Кине и САД кулминирао агресивним мерама које је Доналд Трамп унилатерално предузео.

Унилатерални приступ уз тотално игнорисање других значајних међународних субјеката су довели до тога се оправдано јављала забринутост везана за правац у коме ће се даље одвијати овај сукоб. Трговински рат између САД и Кине је за време Трампове администрације тек повремено прекидан. „У овом билатералном такмичењу савезници се заправо нису много рачунали. САД су тек недавно почеле озбиљно да лобирају код својих савезника да следе њихов пример раздвајања економија и удруживања против Кине у мултилатералним организацијама, укључујући НАТО. С друге стране, Кина се вешто додворавала европским партнерима економским споразумима и успела је да укључи неке државе чланице ЕУ у свој лабави формат „17+1“, повезан са спровођењем своје амбициозне иницијативе Појас и пут. Ово делимично објашњава зашто су европске земље покушале да се уздрже од заузимања стране у еволутивном америчко-кинеском ривалству и наставе своје профитабилне трговинске односе са Пекингом (Van der Togt, 2020, 55-56).“

Графикон бр. 3: Временска линија тензије између Кине и САД

Извор: *East Asia and Pacific in the Time of COVID-19*, 2020, International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 137.

И поред потписивања споразума о трговини између ове две земље почетак 2020. године није донео ништа ново и односи су поново почели да иду у супротном смеру од жељеног. Агресивна политика Доналда Трампа и пандемија корона вируса су само допринели даљем усложњавању ситуације на глобалном нивоу. „Још увек није јасно колико ће криза од коронавируса утицати на релативну конкурентност Сједињених Држава наспрам Кине и Русије. Све три земље претрпеле су велики шок. САД су достигле ниво незапослености једнак нивоу Велике депресије и већ су потрошиле више од три милиона долара у настојању да ублаже економско оптерећење свог народа и помогну у припреми за опоравак. Свакако ће се суочити са проблемима у одржавању планираних нивоа потрошње за националну безбедност, истовремено задовољавајући нове економске потребе (Cordesman and Grace, 2021, 11).“ Како су се председнички избори у САД приближавали тако је и реторика Доналда Трампа везана за америчку спољну политику постајала све агресивнија. Као кључне тачке око којих се формира спољна политика Трампове администрације ка Кини могу се издвојити следеће: „Прво, у билатералној трговини САД и Кине, Кина има трговински суфицит, док Сједињене Државе имају трговински дефицит. Друга тачка се своди на то како треба тумачити билатералну трговинску неравнотежу? Трампова администрација верује да је то зато што Кина има извозне субвенције за своју робу коју извози, при чему Кина намеће високе царине на увоз из Сједињених Држава. Трећа тачка тиче се решења за смањење трговинске неравнотеже између две земље. Трампова администрација сугерише да је једино решење да Сједињене Државе ограниче увоз Кине наметањем високих царина на кинеску робу која извози (Yu, 2020, 75).“

ДА ЛИ ПОБЕДА ЦОЗЕФА БАЈДЕНА НА АМЕРИЧКИМ ИЗБОРИМА ЗА ПРЕДСЕДНИКА МОЖЕ ДОНЕТИ ПРОМЕНУ УНУТАР ОДНОСА СЈЕДИЊЕНИХ АМЕРИЧКИХ ДРЖАВА СА КИНОМ?

Пораз Трампа и победа Бајдена на америчким председничким изборима у новембру 2020. године отворила је питање тога да ли ова промена уједно значи и мењање курса америчке спољне политике ка Кини. И иако је одговор на ово питање генерално не, треба ипак очекивати одређени вид промена у обликовању америчке спољне политике ка Кини, али не и смањење интензитета међусобног сукоба. „Технолошки напредак који је Кина успела да

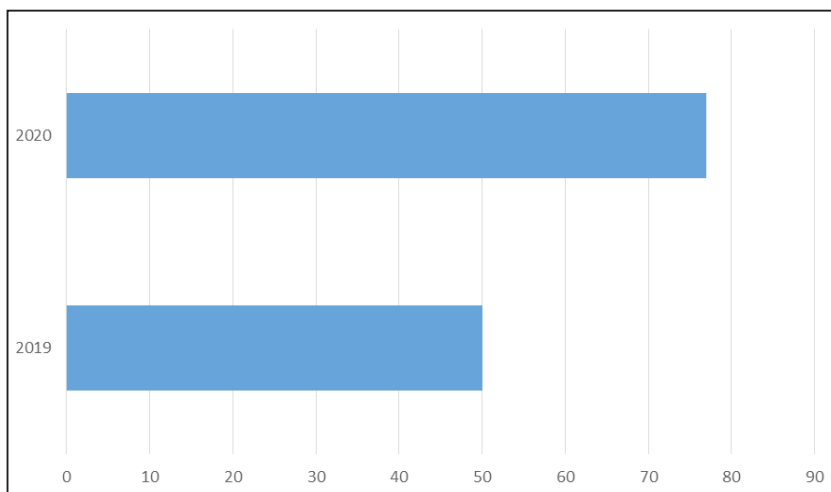
постигне у последње две деценије, чини је далеко најозбиљнијим изазивачем за глобалну хегемонију са којим су се две англосаксонске земље (прво Британија, а затим САД) сусреле у последња скоро три века. Упоредо са тренутним трговинским ратом, САД и Кина су заплетене у растућу конкуренцију ради доминације у различитим пољима технологије следеће генерације, пре свега 5G мрежама и вештачкој интелигенцији (Николић, Петровић, 2020, 121).“ То се видело и на основу коришћене реторике у кампањама за председничке изборе оба кандидата. Да је Трамп којим случајем победио могли бисмо оправдано да претпоставимо да би он наставио своју оштру и бескомпромисну спољну политику залажући се за нови трговински споразум са Кином који би био представљен као врхунац победе његове „бескомпромисне“ преговарачке тактике. Станли Слоан је бавећи се анализом дискурса коришћеног у предизборним кампањама за председничке изборе дао једну веома значајну прогнозу која почиње да се обистињује. „Нова (Бајденова) администрација трагаће за стратегијама за борбу против агресивног кинеског војног понашања у Јужном кинеском мору и другде, као и за борбу против покушаја Пекинга да преобликује међународни систем у своју корист. У складу са општим тенденцијама, Бајден ће то вероватно радити уз подршку савезника, док би Трамп углавном наставио да заузима унилатералнији приступ (Sloan, 2020, 42-43).“ Иако се Бајденов приступ разликује од Трамповог, међутим, такмичарски интензитет сукоба се није променио. Однос између Кине и САД-а ће се и даље заснивати на такмичарском уместо на кооперативном односу. Иако је Бајден имао доста велики утицај на смиривање односа између Кине и САД док је био сенатор у Клинтоновој администрацији то се данас значајно променило. „Током своје (предизборне) кампање, разговарао је о могућим новим економским санкцијама против Кине и рекао да је време *да се са Кином поступа оштрије* (Sulk, 2021, 3).“ Уколико погледамо изјаве кључних Бајденових кандидата за руководеће позиције унутар обавештајно-безбедносне заједнице, сви они базирају платформу наступања на заоштравању односа са Кином.

У потрази за савезницима Бајдену је можда најкључнији став Европске уније ка Кини. Европа представља значајно место у креирању односа између САД и Кине. САД настоје да обезбеде повољну климу и придобију европске земље у свом ривалству са САД. У том контексту намећу се два изазова. „Прво, да би утицао и одржао повољан однос снага у Европи, Вашингтон се традиционално ослањао на стратегију војног присуства заједно са економским и дипломатским ангажманом. Али, амерички ресурси су ограничени, а

све већа потражња за њима у Азији поставља нова питања о томе може ли Вашингтон да сачува повољан европски регионални биланс по нижој цени него у прошлости. У том контексту, Вашингтон мора размотрити колики је утицај спреман да уступи европским актерима, укључујући Немачку, Русију, Британију, Француску и Европску унију (ЕУ). Друго, како Европа постаје секундарно позориште у великој америчкој стратегији, Вашингтон је присиљен да осигура да кључне европске силе и институције подржавају америчке интересе када је у питању надметање са Пекингом, или бар да не поткопавају америчке напоре у том погледу. Преуређујући свој однос са Европом, САД све више обраћају пажњу на европске ставове према Кини и Азији (Simón Luis, Desmaele and Jordan, 2021, 91)...“

Истовремено важно је напоменути да су председнички избори у Сједињеним Америчким Државама одржани у врло специфичним околностима, у тренутку када се читава светска економија под притиском пандемије корона вируса нашла пред колапсом. У јеку оштре америчке реторике упућене Кини везане за избијање пандемије дошло је и до ширења негативног става о Кини међу грађанима Сједињених Америчких Држава. У односу на 2019. годину број грађана који има негативно мишљење о кинеском председнику Си Ђипингу се драстично повећао (видети графикон бр. 4).

Графикон бр. 4: Процент америчких грађана који немају поверења у кинеског председника Си Ђипинга да чини праву ствар у вези са светским пословима

Графикон урађен према подацима из студије: Anthony Cordesman. 2021. *Making America Great? Global Perceptions of China, Russia, and the United States: The International Scorecard*, Washington: CSIS, p. 4

Уколико упоредимо америчку *Стратегију националне безбедности* из 2018. године са Бајденовим упутствима за њену измену може се видети да се генерални став америчке спољне политике ка Кини није променио. Америчка *Стратегија националне безбедности* из 2018. године је оријентисана пре свега на два главна циља, а то су блокирање Русије и Кине на путу да могу да изазивају моћ САД-а и њених савезника, уз истовремено спречавање ових земаља да тренутни међународни поредак избаце из равнотеже: „Данас излазимо из периода стратешке атрофије, свесни да наша конкурентна војна предност еродира. Суочени смо са повећањем глобалног нереда, који карактерише пад међународног поретка заснован на дуготрајним правилима – ствара се безбедносно окружење које је сложеније и променљивије од било чега што смо искусили у скорје време. Међудржавно стратешко такмичење, а не тероризам, сада је примарна брига за америчку националну безбедност. Кина је стратешки конкурент који користи предаторску економију за застрашивање својих суседа, истовремено милитаризујући карактер Јужног кинеског мора. Русија крши границе оближњих држава и спроводи вето над економским, дипломатским и безбедносним одлукама својих суседа (*Summary of the National Defense Strategy Sharpening the American Military's Competitive Edge*, 2018, 1).“

Са друге стране, *Привремена упутства за стратегију националне безбедности* која потписује новоизабрани амерички председник Џозеф Бајден у марту 2021. године показују незнатну промену у америчкој спољној политици ка Кини, која, међутим, не значи и корак ка побољшању односа између ове две земље. На самом почетку Бајден истиче да је данас америчка судбина више него икад нераскидиво повезана са догађајима изван њених обала. „Суочавамо се са глобалном пандемијом, огромним економским падом, кризом расизма и све јачом климатском кризом. Суочени смо са светом нарастајућег национализма, демократијом у повлачењу, растућег ривалства са Кином, Русијом и другим ауторитарним државама и технолошком револуцијом која преобликује сваки аспект нашег живота. Наше је време изазова без преседана, али и неупоредивих прилика (Biden, March 2021, 6).“ Бајден је итекако свестан промена снага у међународним односима и утицаја који Кина остварује паметном употребом меке моћи. „Морамо се борити са реалношћу да се расподела моћи широм света мења, стварајући нове претње. Нарочито је Кина убрзано постала асертивнија. Једини је конкурент који је потенцијално способан да комбинује своју економску, дипломатску, војну и технолошку моћ и који може да креира трајни изазов стабилном и отвореном међународном систему (...) И Пекинг и Москва уложили су велика средства у напоре који имају

за циљ да провере снаге САД и спрече нас да бранимо своје интересе и савезнике широм света (Biden, March 2021, 7-8).“ Колико год званичан став Кине био да је основа иницијативе „Појас и пут“ пре свега економска корист, геополитички значај ове иницијативе се не може пренебрегнути. Премрежавање света доводи у питање водећу позицију САД, због чега је тешко очекивати да ће је оне подржати.

Као главни приоритет задржавања водеће позиције у међународним односима Бајден истиче неопходност унутрашњих реформи и јачање америчке економије које би као крајњи резултат имало истовремено и придобијање савезника у сукобу са Кином. „Најучинковитији начин да Америка дугорочно надмаши напорну и ауторитарну Кину је улагање у људе, економију и демократију. Враћањем америчког кредибилитета и поновним успостављањем глобалног вођства које гледа у будућност, обезбедићемо да Америка, а не Кина, постави међународну агенду, радећи заједно са другима на обликовању нових глобалних норми и споразума који унапређују наше интересе и одражавају наше вредности. Јачањем и одбраном наше неуспоредиве мреже савезника и партнера и паметним одбрамбеним улагањима одвратићемо кинеску агресију и супротставити се претњама нашој колективној безбедности, просперитету и демократском начину живота. (Biden, March 2021, 20).“ Међутим и поред веома оштре реторике која прожима наведене измене *Стратегије националне безбедности* и сам Бајден је свестан значаја који побољшање односа између САД-а и Кине може имати за обе стране. „Ми препознајемо да стратешка конкуренција не искључује и не би требало да спречава рад са Кином када је то у нашем националном интересу (Biden, March 2021, 21).“ Америчко-кинески су на историјски најнижој тачки у протеклих пола века, и мало је вероватно да ће се из темеља побољшати под администрацијом председника Бајдена (Blackwill and Zelikow, 2021, 8).

*
* *

Америчка спољна политика ка Кини би се тешко могла назвати успешном. „Осим привременог прекида ватре у непрекидним трговинским ратовима, основни сукоби су допринели само одређеном раздвајању америчке и кинеске економије и одређеном повећању броја савезника (...) Европски савезници би се сложили са Сједињеним Америчким Државама о питањима попут кинеских државних субвенција, недостатка отворености на кинеским тржиштима и правима интелектуалне својине. Али њихово одбијање бинарног избора између САД-а и Кине у трговинским и технолошким питањима ослабило је преговарачке позиције САД-а и ЕУ у односу са Пекингом (Van der Togt, 2020, 56).“

Још 2017. године када се очекивало заоштравање између Кине и САД у потрази за разлозима оваквог стања Грахам Алисон у наслову своје студије упозорава на деликатност овог односа постављајући питање да ли Кина и САД могу да избегну Тукидидову замку или су предодређене за рат: *Destined for war – Can America and China Escape Thucydides's Trap?* У потрази за одговором на ово питање Алисон наводи многобројне примере из историје међу којима је свакако најупечатљивији рат између Атине и Спарте. И колико год разлози за овај сукоб били вишеслојни они се ипак могу свести на један кључни аспект о коме је још Тукидид писао: „Конечна тачка је достигнута када су атинске снаге достигле врхунац разине који су сви могли да виде и Атињани су почели да наоружају Спартине савезнике. У том тренутку је Спарта осетила да њен положај више није подношљив и одлучивши да започне рат и да искористи сву енергију у нападу и, ако је могуће, уништи сву моћ Атине (...) Успон Атине и страх који је он усадио у Спарту учинили су рат неизбежним (Allison, 2017, 40).“ За Грахама управо ово представља прекретницу због чега су САД свој однос са Кином почеле да граде пре свега на конкурентности уместо на сарадњи. Посматрајући шире овакав приступ може објаснити истовремено и однос САД ка другим великим силама а који је можда најбоље осликан у предизборном слогану Доналда Трампа – учинити Америку великом поново (*Make America Great Again*).

Управо због тога Бајден мора бити свестан чињенице да Сједињеним Америчким Државама није потребна никаква нова стратегија националне безбедности већ целокупно реформисање америчке спољне политике. „Ако Сједињене Државе наставе да раде оно што су радиле, будући историчари ће упоређивати америчку „стратегију“ са илузијама које су имали британски, немачки и руски лидер док су *ходали у сну* 1914. године (Allison, 2017, 208).“ САД су подбациле у томе да се пронађу начини којим би се превазишла политика одвраћања у корист проналажења опција за сарадњу. Целокупни однос САД ка другим великим силама се може свести на показивање силе уз неспремност на сарадњу и компромис. „САД можда нису спремне да прихвате такве опције, али избор би требао бити јасно доступан и требао би постојати јасан сигнал да се такмичење може одвијати на миран и продуктиван начин за све стране. САД би морале да понуде народу Кине и Русије, али и свету генерално јасне доказе да траже мир и да нуде стварну дипломатску алтернативу конфронтацији и сукобу (Cordesman and Hwang, 2021, 11).“ Постављање Аврил Хејнс и Вилијама Бурнса на челу две најзначајније институције у обавештајној заједници

јасло показује смер Бајденове спољне политике. „Сваки вид „агресивног економског и технолошког“ ширења кинеског утицаја, како то виде нови шефови обавештајне заједнице, у региону могао би представљати „црвену заставицу“ за Сједињене Америчке Државе и озбиљан изазов за односе са најмоћнијом силом света. Често дефинисан као „малигни и токсични“ утицај Русије и Кине у региону евидентно ће бити сагледаван и кроз економску и, што је још важније, технолошку сарадњу са овим земљама, што може представљати озбиљну и тешку препреку у будућој сарадњи и напорима да се оснажи привреда и други сектори не-тако-богатих земаља Југоисточне Европе и свакако позива на много опрезније спољно-политичке односе са ове две земље, а нарочито Кином (Станар, 2021).“

Највише забрињава политичка летаргија на дипломатском нивоу у односима између САД и Кине. „У последњих неколико година Пекинг и Вашингтон изгледали су незаинтересовано за коришћење дипломатије да спрече потенцијално катастрофални пад међусобних односа. Одржано је мало састанака највиших дипломата двеју страна, а механизми за управљање кризама су у прекиду. Стога ни Сједињене Државе ни Кина нису предузеле озбиљне напоре да смање несугласице око главних питања међу њима. Уместо тога, свакодневно су избацивали јавне оптужбе против другог (Blackwill and Zelikow, 2021, 12).“ Свакако да је победа Бајдена довела до тога да ће амерички унилатерални приступ сукобу са Кином бити замењен мултилатералним у коме ће водећи значај имати потрага за савезницима. Ово, међутим, додатно забрињава по питању могућих последица оваквог сукоба на државе које се нађу *на линији ватре* између ове две стране. Управо због тога је неопходан заокрет у односу између Кине и Сједињених Америчких Држава у правцу јачања међусобне сарадње од које ће имати економске користи цео свет. У супротном подсетимо се старе афричке пословице: *где се слонове боре трава је та која страда.*

РЕФЕРЕНЦЕ

- Јелисавац Трошић Сања. 2020. „Трговински рат између Сједињених Америчких Држава и Кине и урушавање Светске трговинске организације“. *Национални интерес* 38 (2): 145-171. doi: <https://doi.org/10.22182/ni.3822020.8>
- Николић Горан, Гордана Петровић. 2020. „Економски и технолошки успон Кине као весник нове глобалне геополитичке констелације“. *Национални интерес* 38 (2): 121-144. doi: <https://doi.org/10.22182/ni.3822020.7>

- Станар Драган, „Деполитизација“ и нови приоритети обавештајне заједнице САД“, 23. 02. 2021. <http://csp.rs/2021/02/23/деполитизација-и-нови-приоритети/>
- Цветићанин Невен, Благојевић Милан. 2019. „Унутрашњи конфликти и спољна политика САД између интервенционизма и изолационизма“. *Српска политичка мисао* 65 (3): 43-62, doi: <https://doi.org/10.22182/spm.6532019.2>
- Allison Graham. 2017. *Destined for war – Can America and China Escape Thucydides’s Trap?*, Boston – New York: Houghton Mifflin Harcourt.
- Biden Joseph. March 2021. *Renewing America’s Advantages – Interim National Security Strategic Guidance*, Washington: Whitehouse.
- Blackwill Robert and Zelikow Philip. 2021. *U.S.-China Relations Deteriorate*, Council on Foreign Relations
- Cordesman Anthony. 2021. *Making America Great? Global Perceptions of China, Russia, and the United States: The International Scorecard*, Washington: CSIS
- Cordesman Anthony and Hwang Grace. 2021. *The Biden Transition and U.S. Competition with China and Russia*, Washington: Center for Strategic and International Studies
- East Asia and Pacific in the Time of COVID-19*. 2020. International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank
- Felbermayr Gabriel, Steininger Marina. 2019. „Trump’s trade attack on China – who will have the last laugh?“, *CESifo Forum*. 20 (1): 27-32. doi: <http://hdl.handle.net/10419/199025>
- Simón Luis, Desmaele Linde and Becker Jordan. 2021. „Europe as a Secondary Theater? Competition with China and the Future of America’s European Strategy“, *Strategic Studies Quarterly* 15 (1): 90-115. doi: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26984769>
- Sloan Stanley. 2020. „US Foreign Policy in 2021“, *Atlantisch Perspectief* 44 (5): 38-43. doi: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/48600597>
- Sulk Elmar. 2021. „What’s next for the United States?“, *Foreign and Security Policy* (1): 1-6. doi: <https://www.jstor.org/stable/resrep28956>
- Summary of the National Defense Strategy Sharpening the American Military’s Competitive Edge*. 2018. United States of America: Department of Defense
- Thorsett Laura, Kiley Jocelyn. 2017. „Most Americans say the U.S. is among the greatest countries in the world“, June 30, 2017, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2017/06/30/most-americans-say-the-u-s-is-among-the-greatest-countries-in-the-world/>
- Van der Togt Tony. 2020. „How the US and Europe could realign their Russia and China policies after the Presidential Elections“, *Atlantisch Perspectief* 44 (5): 53-58. doi: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/48600600>

The World Factbook. 2018. 23 August 2018. www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html,

Yu Miaojie. 2020. *China-US Trade War and Trade Talk*, Singapore: Springer

Miša Stojadinović*
Institute for Political Studies, Belgrade

THE US AND CHINA – REDEFINING OF MUTUAL RELATIONS FROM THE PERSPECTIVE OF BIDEN’S PRESIDENTIAL ELECTION VICTORY IN THE US

Resume

Contemporary society is challenged by numerous social processes that reshape its structure and dynamics on a daily basis. Accelerated changes have led to a substantial redistribution of global economic, political, and military power that caused the collapse of the unipolar domination of the United States of America. Today the USA, Russia and China certainly represent a decisive triangle for shaping the modern world order. In that sense, it is disturbing that the USA sees the growth of other powers as a threat, instead of seeing this process as an opportunity for cooperation. This paper focuses on the relations between the USA and China, which was greatly damaged during the Trump’s administration. The trade war that Trump started and the corona virus pandemic have nullified decades of diplomatic work on improvement of relations between these great powers. For this reason, this paper aims to re-examine the significance of Joseph Biden’s victory for shaping American foreign policy toward China. US foreign policy towards China could hardly be called successful. Apart from the temporary ceasefire in the ongoing trade war, the main conflicts contributed to a certain separation of the American and Chinese economies. That is why Biden must be aware of the fact that the United States does not need any new national security strategy, but a complete reform of American foreign policy. If the United States continues to demonstrate its foreign policy in the same way they will continue its path towards inevitable conflict which will have enormous global consequences. The political lethargy at the diplomatic level in the relations between the USA and China is the most worrying

---

* misa.stojadinovic@ips.ac.rs

fact today. In recent years, Beijing and Washington have seemed uninterested in using diplomacy to prevent a potentially catastrophic decline in mutual relations. Certainly, Biden's victory led to the fact that the American unilateral approach to the conflict with China will be replaced by a conflict in which the search for allies will be of leading importance. This, however, brings possible consequences of such condition for states that find themselves on the line of fire between these two sides. That is why a turn in the relationship between China and the United States of America is necessary in the direction of strengthening mutual cooperation, which will be beneficial not only for these two conflicting parties, but also for the entire world. Otherwise, let us remind ourselves of the old African proverb: When the elephants fight, the grass gets trampled.

Keywords: Covid 19, trade war, Donald Trump, Joseph Biden, USA, China

---

* Овај рад је примљен 05. априла 2021. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције 10. маја 2021. године.